

Stóri-Botn

Helgi Jónsson skrásetti.

Land Stóra-Botns er í tveimur sýslum, Kjósarsýslu og Borgarfjarðarsýslu. Sýslumörkum ræður Hvalvatn og Stóra-Botnsá til sjávar, en landamerki Stóra-Botns liggja frá afrétt Þingvallasveitar um norðanverða Gagnheiði um há-Súlur, Hrísháls og Botnsmúla sem vötnum hallar til Lambaskarðs utanvert við Kötlugróf til sjávar.

Hér eru fyrst talin örnefni í landi Stóra-Botns, sem tilheyrir Kjósarsýslu, talin austan frá:

1. **Gagnheiði.** Heiði þessi liggur fyrir austan Botnssúlur, og er lítill hluti hennar í Botnslandi.
2. **Skinnhúfuhöfðaköst.** Norður af Gagnheiði.
3. **Skinnhúfuhöfðakvísl.**
4. **Skinnhúfuhöfðafloi.**
5. **Skinnhúfuhöfði.** Við Hvalvatn að austan, kenndur við tröllkonu.
6. **Skinnhúfuhellir.** Norðan undir höfðanum.
7. **Súlnakrókur.** Suður frá Skinnhúfuflóa.
8. **Hvalvatn.**
9. **Eystri- Súlnakvísl.** Rennur í Hvalvatn.
10. **Vestri-Súlnakvísl.** Rennur í Hvalvatn.
11. **Mjóasúla.** Einnig nefnd Dagmálasúla.
12. **Súlnadalur** liggur fyrir vestan Mjóúsúlu.
13. **Stóragil.** Fellur í Hvalvatn.
14. **Fremri-Súlnahjallar.** Fyrir vestan Stóragil. Þar voru tínd fjallagrös.
15. **Hvalskarðsvík.** Suðvestur af Hvalvatni.
16. **Hvalfell.** Í vestur frá Hvalvatni, en fyrir norðan Hvalskarð.
17. **Norðursúlnatindur.**
18. **Hvalskarð.** Er á milli Botnssúlna og Hvalfells.
19. **Súlnakverk.** Vestur af Fremri-Súlnahjöllum.
20. **Hvalskarðá.** Hún fellur um Hvalskarð og vestur í Stóru-Botnsá; upptök hennar er í Súlnakverk.

21. **Hvalskarðshlíð.** Sunnan í Hvalfelli.
22. **Grenköst.** Vestur af Hvalskarðshlíð.
23. **Fremri-Hlíð.** Norðanverðu við Hvalskarðsá.
24. **Hvalskarðsmelar.** Norður og upp af Fremri-Hlíð.
25. **Gjögur.** Djúpt gil vestanverðu við Fremri-Hlíð.
26. **Glýjuhlíð.** Vestur af Gjögri.
27. **Hvalskarðsárhólmar.** Suður af Glýjuhlíð.
28. **Skápur.** Vestur af Glýjuhlíð.
29. **Ásmundartunga.** Vestan undir Hvalfelli.
30. **Ásmundartungumelur.** Austur og upp af Ásmundartungu.
31. **Sauðaklettsgil.** Norðanverðu við Ásmundartungu.
32. **Mjóatunga.** Norðanverðu við Sauðaklettsgil.
33. **Sauðaklettur.** Klettabelti fremst í Mjóutungu.
34. **Mjóutungumelur.** Austur og upp af Mjóutungu.
35. **Mjóutungugil.** Norðan við Mjóutungu.
36. **Breiðatunga.** Norðan við Mjóutungugil.
37. **Breiðutungumelur.** Austur og upp af Breiðutungu.
38. **Einirtungugil.** Norðanverðu við Breiðutungu.
39. **Einirtunga.**
40. **Glymsöxl.** Austanverðu við fossinn Glym.
41. **Glymseyrar.** Liggja sunnan Botnsár austur með Hvalfelli að norðan. Einnig heita Glymseyrar norðanverðu við ána.
42. **Breiðafosshæð** fyrir sunnan Breiðafoss.
43. **Óseyrar.** Sunnan Botnsár við Hvalvatnsós.
44. **Útilegumannahellir.** Austanverðu við Hvalfell við Hvalvatn. Hellir þenna fann Gísli bóndi Gíslason í Stóra-Botni. Í hellinum voru bein og aska. Einnig fann hann þar höfuðkamb, smíðaðan úr beini, og hún úr málm.
45. **Einstigisklif.** Undir því er Útilegumannahellir.

Örnefni nr. 21-45 tilheyra Hvalfelli og takmarkast af Hvalvatni að austan, Hvalskarðsá að sunnan og Stóra-Botnsá að vestan og norðan.

46. **Suðursúlratindur.** Það er syðsti tindur Botnssúlna að sjá frá Stóra-Botni.
47. **Sandhryggur.** Hann liggur ofan Súlurnar frá Suðursúlratindi vestur undir Hrísháls.
48. **Ytri-Súlnehjallar.** Norður undir Norðursúlratindi.
49. **Fremri-Stórusteinar.** Vestur af Hvalskarðseyrum sunnan Hvalskarðsár.
50. **Neðri-Stórusteinar.** Standa á melkasti innan Hvalskarðsár.
51. **Breiðiflói.** Vestur af Neðri-Stórusteinum.
52. **Sandhryggsmelur.** Vestur af Sandhrygg sunnan við Breiðaflóa.
53. **Stórhæð.** Fyrir vestan Breiðaflóa.
54. **Biskupsbrekka.** Vestan í Stórhæð.
55. **Fjárhússund.** Vestan undir Stórhæð.
56. **Fjárhústóftir.** Gömul beitarhús frá Stóra-Botni voru þar.
57. **Sauðhúsgil.** Að vestanverðu við Fjárhústóftir.
58. **Vegalágar.** Þar lá vegur suður yfir Hrísháls.
59. **Vegalágasund.** Vestur af Vegalágum.
60. **Hádegishvammur** í austur frá Hádegissteinum.
61. **Bolablettur.** Norður og austur af Hádegishvammi.
62. **Húsgangur.** Lækur í vestur frá Bolablett, sem rennur í Hvalskarðsá fyrir neðan Neðstafoss.
63. **Neðstifoss** í Hvalskarðsá (hvar er hann?)
64. **Hádegissteinar.** Dagsmark frá Stóra-Botni í vestur frá Hádegishvammi.
65. **Hrísháls.** Örnefni frá 61-64 eru á Hríshálsi.
66. **Skál.** Vestur af Hádegissteinum upp við múlabrún.
67. **Langabrekka.** Liggur austan við klettana fyrir neðan Hádegissteina.
68. **Hálsendi.** Fyrir sunnan Ármót, þar sem Stóra-Botnsá og Hvalskarðsá falla saman.
69. **Ármót.** Þar sem Stóra-Botnsá og Hvalskarðsá falla saman.
70. **Helguhólar.** Nokkrir hólar vestur af Hálsenda.
71. **Prestsbætur.** Norðanverðu við Helguhóla.
72. **Grænublettir.** Vestur af Helguhólum.
73. **Miðmundaásar.** Vestur af Grænublettum.
74. **Miðmundagil.** Upp af Miðmundaásum.
75. **Litlagil.** Rétt fyrir austan Miðmundagil.
76. **Miðmundaskógur** í norður frá Miðmundaásum.
77. **Nónflatir** í vestur frá Miðmundaásum.
78. **Nóngil.** Vestur og upp af Nónflötum.

79. **Nóngilslækur.** Vestanvert við Nónflatir.
80. **Nónflataskógur** fyrir norðan og neðan Nónflatir.
81. **Kúaklettur**, lítið klettabelti neðanverðu við Nónflataskóg við Botnsá.
82. **Stekkur.** Í útnorður frá Nónflataskógi við Stóru- Botnsá.
83. **Stekkjartún.**
84. **Stekkjjarbali.**
85. **Stekkjarmýri.**
86. **Stekkjareyrar** fyrir norðan Stekkjartúnið.
87. **Stekkjargil**, sem Nóngilslækur fellur eftir.
88. **Árkrókur.** Eyrar grasi grónar í vestur frá stekknunum.
89. **Innri-Hjallar** í suður frá Árkrók.
90. **Viðagil** fyrir vestan Innri-Hjalla.
91. **Ytri-Hjallar** fyrir utan Viðagil.
92. **Neðri-Hjallar** norðan og neðan við Efri-Hjalla. Einnig nefndir Ytri-Hjallar.
93. **Hellrahnúkar** upp og suður af Innri-Hjöllum.
94. **Fjárhellrar** norðan undir vestri Hellrahnúk.
95. **Innri-Flár** upp af Ytri-Hjöllum.
96. **Kompur.** Norðvestur af Ytri-Hjöllum.
97. **Holur** í vestur af Kompum.
98. **Sultarhnúkur** upp á fjallsbrúninni yfir Innri-Flám.
99. **Holufjall.** Nokkur hluti af Botnsmúla suður af Holum.
100. **Holukot.** Fornt býli.
101. **Holumýri.** Vestan og norðan Holukot.
102. **Holukrókur.** Suður af Holumýri.
103. **Holumelur.** Vestan Holumýri.
104. **Holueyrar.** Norðan Holumýri við Botnsá.
105. **Fossmói** við Holumýri að vestan í suður frá Pokafossi.
106. **Bláhylsmýri.** Vestan Fossmóa, en norðan Holumel.
107. **Bláhylsklettur.** Vestan Bláhylsmýri við Botnsá.
108. **Árhólmi.** Norðan Bláhylsmýri í Botnsá.
109. **Holumelslaut.** Vestan Holumel.
110. **Hlaðhamarslaut.** Lítill melur á milli lautanna, nafnlaus.
111. **Hlaðhamar.** Vestanverðu við Hlaðhamarslaut.
112. **Grenköst.** Vestur og upp af Hlaðhamri.

- 113. **Ytri-Flár.** Tæpar fjárgötur í Holufjalli í vestur upp á múlann.
- 114. **Lambaskarð.** Grunnt skarð í fjallsbrúnina. (Eru landamerki.)
- 115. **Kollugróf.**¹ Það er graslout undir Múlafjalli við Botnsvog.
- 116. **Sjávarbrekka.** Hún er á milli Hlaðhamars og Bláhylskletts við sjóinn.

Nú verða talin upp örnefni í Stóra-Botnslandi, sem tilheyrir Borgarfjarðarsýslu.

- 117. **Árnes.** Þar sem Litla-Botnsá fellur í Stóru-Botnsá.
- 118. **Árneshólmar.** Norðanverðu við Árnes.
- 119. **Árnestorfur.** Hjá Árnsmelum.
- 120. **Seiðbrekka.** Sunnan við Árnsmelahorn.
- 121. **Árnsmelahorn.** Vestast á Árnsmelum.
- 122. **Árnsmelar.** Austur af Árnesi.
- 123. **Mómýri.** Norðan við Árnsmela austan til.
- 124. **Mómýrarmelur.** Austanverðu við Mómýri.
- 125. **Stekkjardalur.** Austanverðu við Árnsmela.
- 126. **Innrimelar.**
- 127. **Torfristumýri.** Fyrir sunnan Innri-Mela, en austan Stekkjardal.
- 128. **Hlíð.** Sunnan undir Innri-Melum.
- 129. **Hlíðarkrókur.** Vestan Torfristumýri.
- 130. **Hlíðarkróksmelur.** Milli Stekkjardals og Hlíðarkróks.
- 131. **Djúpagilsmelur.**
- 132. **Djúpagil.** Við Innri-Mela. Austanverðu við Djúpagilsmel.
- 133. **Innri-Melatorfur.**
- 134. **Einstakihóll.** Fyrir austan Torfristumýri.
- 135. **Litlagil.** Skammt austur af Djúpagili í Hlíðinni.
- 136. **Þýzkihvammur.** Austan undir Innri-Melum.
- 137. **Stöðulgil** hét norður af Þýzkahvammi.
- 138. **Ytri-Stöðulgilsmelur.** Fyrir austan Ytra-Stöðulgil.
- 139. **Innra-Stöðulgil.** Fyrir austan Ytri-Stöðulgilsmel.
- 140. **Innra-Stöðulgilsmelur.** Fyrir austan Innra-Stöðulgil.
- 141. **Ytri-Stöðull.** Í suður frá Ytri-Stöðulsmel. Tún.
- 142. **Innri-Stöðull.** Í suður frá Innristöðulmel. Tún.
- 143. **Stykki.** Tún fyrir norðan bæjarlækinn.

- 144. **Bæjarlækur.**
- 145. **Leynir.** Tún. Í suður frá Innristöðul sunnanverðu við Bæjarlæk
- 146. **Vestur-Aukatún.** Í suður frá Leyni.
- 147. **Fjósatunga.** Fyrir sunnan Bæjarlæk sunnan Stykkis vestan til.
- 148. **Járnhryggur.** Í norðaustur frá bænum.
- 149. **Fagurhóll.** Fyrir austan Bæjarlæk útsunnan við Fagurhólsmel.
- 150. **Kúahvammur.** Fyrir norðan Járnhrygg sunnan við Fagurhólsmel.
- 151. **Austur-Aukatún.**

Örnefni 141.-151. eru í túni.

- 152. **Stykkismelur.** Norður og upp af Stykki.
- 153. **Fagurhólsmelur.**
- 154. **Kvíamelur.** Í austur frá Kúahvammsmel.
- 155. **Túnmelur.** Meðfram túninu að sunnan.
- 156. **Vesturtúnmelshorn.**
- 157. **Austurtúnmelshorn.**
- 158. **Brunnklukkupyttur.** Sunnan undir Túnmel.
- 159. **Dýjahvammur.** Suðaustanverðu við túnið.
- 160. **Barðagil.** Austanverðu við Kvíamel.
- 161. **Börð.** Fyrir austan Mógrafir og Barðagil.
- 162. **Barðalækur.** Rennur um börð og sprettur upp við Kálfadalshóla að austan.
- 163. **Mógrafir.** Sunnan undir Kálfadalshólum.
- 164. **Kálfadalshólar.** Fyrir sunnan Kálfadal.
- 165. **Hólalaut.** Við Kálfsdalshóla austanverðu við Bæjargil.
- 166. **Vestri-Kálfadalur.** Vestanverðu við Bæjarlæk, en sunnan Kálfadalskrika.
- 167. **Eystri-Kálfadalur.** Austanverðu við Bæjarlæk, en norðan Kálfadalshóla.
- 168. **Kálfadalskriki.** Norðvestast í Eystri-Kálfadal.
- 169. **Kálfadalsbrekkur.** Sunnan í Kálfadalsfjalli.
- 170. **Litla-Mýri.** Austur af Kálfadal, en vestan Stekkhól.
- 171. **Stekkhóll.**
- 172. **Stekkjarmýri.** Í suður frá Stekkhól.
- 173. **Gamlistekkur.** Sunnan undir Stekkhól.
- 174. **Lambagil.** Norður af Stekkhól við Stóru-Botnsá.

175. **Glymsbrekkur.** Fyrir vestan Glym, en austur af Svartabergi.
176. **Svartaberg.** Austarlega í Kálfadalsfjalli.
177. **Langabrekka.** Í Kálfadalsfjalli vestarlega.
178. **Kálfadalsfjall.**
179. **Snasi.** Fyrir vestan gljúfrið, sem Glymur fellur í, en ofan Glymsbrekku.
180. **Efstabrún.** Næsta hæð fyrir ofan Snasa.
181. **Glymsholt.** Fyrir norðan Efstubrún austur við Botnsá, rétt fyrir ofan Glym.
182. **Hrufóttiklettur.** Fyrir ofan Stykkismel.
183. **Svartihryggur.** Þar liggur vegur frá Stóra-Botni til Skorradals.
184. **Hrufur.**
185. **Lágihryggur.** Fyrir vestan Kálfadal. Það er hluti af Svartahrygg.
186. **Skúti.** Það er há hraunbunga með hellisskúta að norðanverðu.
187. **Blöðkudalur.** Fyrir norðan Skúta.
188. **Blöðkudalsöxl.** Vestanverðu við Blöðkudal.
189. **Breiðaskarð.** Norður og upp af Blöðkudalsöxl.
190. **Hraunhellragilslækur.** Á upptök sín í Blöðkudal.

Verða nú talin örnefni milli Litlu-Botnsár og Hraunhellragilslæks.

191. **Stórhóll.** Fyrir norðan Hraunhellragilslæk, sem fellur litlu vestar í Litlu-Botnsá.
192. **Stórhólsmýri.** Fyrir vestan Stórhól.
193. **Stórhólshvamar.** Fyrir austan og norðan Stórhól.
194. **Víðhamrafjallsskógur.** Upp og norður af Stórhólshvömmum.
195. **Víðhamrafjallskriki.** Vestan Blöðkudalsöxl.
196. **Víðhamrafjall.** Vestan Blöðkudal og norðan.
197. **Þrengsli.** Um þau rennur Litla-Botnsá.
198. **Tæpagata.** Í Þrengslum að austanverðu.
199. **Botnsheiði.**
200. **Tungusporður.** Þar sem Bani fellur í Litlu-Botnsá.
201. **Bani.** Lækur, sem rennur í Þrengsli.
202. **Svartasund.**
203. **Heiðarhryggur.** Eftir honum liggur vegur frá Pálsvörðu norður að Grilli.
204. **Stóri-Krókur.**
205. **Skammakrókur.**

206. **Krókatjarnir.** Þar hefur Litla-Botnsá upptök sín.
207. **Norðurgrillir.**
208. **Suðurgrillir.**
209. **Skálaholt.** Suðaustur af Grillirum.
210. **Útnorðursund.** Í útnorður frá veginum.
211. **Pálsvarða.**
212. **Landsuðursund.** Í landsuður frá veginum.
213. **Landsuðursundsmelur.** Fyrir norðan Landsuðursund.
214. **Glymsflói.** Norður af Glymsholti.
215. **Glymseyrar.** Með Botnsá fyrir ofan Glym.
216. **Eiríksengi.** Í norður frá Glymsflóa.
217. **Sellækur.** Fellur í Stóru-Botnsá.
218. **Breiðengi.** Í austur frá Sellæk.
219. **Breiðafosshæð.** Austur af Breiðengi.
220. **Klofningar.** Norður af Breiðengi.
221. **Veggjakrókur.** Norður af Klofningum.

Örnefni í stafrófsröð

Árhólmi 108	Fjánhússund 55
Árkrókur 88	Fjánhústóftir 56
Ármót 69	Fjósatunga 147
Árnes 117	Flár , Innri- 95
Árneshólmar 118	Flár, Ytri- 113
Árnesmelahorn 121	Fossmói 105
Árnesmelar 122	Fremri-Hlíð 23
Árnestorfur 119	Fremri-Stórusteinar 49
Ásmundartunga 29	Fremri-Súlnahjallar 14
Ásmundartungumelur 30	Gagnheiði 1
Aukatún, Austur- 151	Gamlistekkur 173
Aukatún, Vestur- 146	Gjögur 25
Austur-Aukatún 151	Glýjuhlíð 26
Austurtúnmelshorn 157	Glymsbrekkur 175
Bani 201	Glymseyyrar 41, 215
Barðagil 160	Glymsflói 214
Barðalækur 162	Glymsholt 181
Biskupsbrekka 54	Glymsöxl 40
Bláhylsklettur 107	Grenköst 22, 112
Bláhylsmyri 106	Grænublettir 72
Blöðkudalsöxl 188	Hádegishvammur 60
Blöðkudalur 187	Hádegissteinar 64
Bolablettur 61	Hálsendi 68
Botnsheiði 199	Heiðarhryggur 203
Breiðafosshæð 42, 219	Helguhólar 70
Breiðaskarð 189	Hellrahnúkar 93
Breiðatunga 36	Hjallar, Innri- 89
Breiðengi 218	Hjallar, Neðri- 92
Breiðifló 51	Hjallar, Ytri- 91
Breiðutungumelur 37	Hlaðhamar 111
Brunnklukkupyttur 158	Hlaðhamarslaut 110
Bæjarlækur 144	Hlíð 128
Börð 161	Hlíð, Fremri- 23
Djúpagil 132	Hlíðarkróksmelur 130
Djúpagilsmelur 131	Hlíðarkrókur 129
Dýjahvammur 159	Hólalaut 165
Efstabrún 180	Holueyyrar 104
Einirtunga 39	Holufjall 99
Einirtungumelur 38	Holukot 100
Einstakihóll 134	Holukrókur 102
Einstigisklif 45	Holumelslaut 109
Eiríksengi 216	Holumelur 103
Eystri-Kálfadalur 167	Holumýri 101
Eystri-Súlnakvísl 9	Holur 97
Fagurhóll 149	Hraunhellragilslækur 190
Fagurhólsmelur 153	Hrísháls 65
Fjánhellrar 94	Hrufóttiklettur 182

Hrufur 184	Mjóutungumelur 34
Húsgangur 62	Mógrafir 163
Hvalfell 16	Mómýrarmelur 124
Hvalskarð 18	Mómýri 123
Hvalskarðsá 20	Neðri-Hjallar 92
Hvalskarðsárhólmar 27	Neðri-Stórusteinar 50
Hvalskarðshlíð 21	Neðstifoss 63
Hvalskarðsmelar 24	Nónflataskógur 80
Hvalskarðsvík 15	Nónflatir 77
Hvalvatn 8	Nóngil 78
Innra-Stöðulgil 139	Nóngilslækur 79
Innra-Stöðulgilsmelur 140	Norðurgrillir 207
Innri-Flár 95	Norðursúlnatindur 17
Innri-Hjallar 89	Óseyrar 43
Innrimelar 126	Pálsvarða 211
Innri-Melatorfur 133	Prestsbætur 71
Innri-Stöðull 142	Sandhryggur 47
Járnhryggur 148	Sandhryggsmelur 52
Kálfadalsbrekkur 169	Sauðaklettsgil 31
Kálfadalsfjall 178	Sauðaklettur 33
Kálfadalshólar 164	Sauðhúsgil 57
Kálfadalaskriki 168	Seiðbrekka 120
Kálfadalur, Eystri- 167	Sellækur 217
Kálfadalur, Vestri- 166	Sjávarbrekka 116
Klofningar 220	Skál 66
Kollugróf 115	Skálholt 209
Kompur 96	Skammakrókur 205
Krókatjarnir 206	Skápur 28
Kúahvammur 150	Skinnhúfuhellir 6
Kúaklettur 81	Skinnhúfuhöfðafloi 4
Kvíamelur 154	Skinnhúfuhöfðakvísl 3
Kötlugróf 115	Skinnhúfuhöfðaköst 2
Lágihryggur 185	Skinnhúfuhöfði 5
Lambagil 174	Skúti 186
Lambaskarð 114	Snasi 179
Landsuðursund 212	Stekkhóll 171
Landsuðursundsmelur 213	Stekkjarbali 84
Langabrekka 67	Stekkjardalur 125
Langabrekka 177	Stekkjareyrar 86
Leynir 145	Stekkjargil 87
Litlagil 75	Stekkjarmýri 85
Litlagil 135	Stekkjarmýri 172
Litlamýri 170	Stekkjartún 8 3
Melatorfur, Innri- 133	Stekkur 8 2
Miðmundaásar 73	Stóragil 13
Miðmundagil 74	Stórhóll 191
Miðmundaskógur 76	Stórhólshvammur 19 3
Mjóasúla 11	Stórhólsmýri 192
Mjóatunga 32	Stórhæð 5 3
Mjóutungugil 35	Stórikrókur 204

Stórusteinar, Fremri- 49
Stórusteinar, Neöri- 50
Stykki 14 3
Stykkismelur 152
Stöðulgil 137
Stöðulgil, Innra- 139
Stöðulgilsmelur, Innra- 140
Stöðulgilsmelur, Ytri- 138
Stöðull, Innri- 142
Stöðull, Ytri- 141
Suðurgrillir 208
Suðursúlnatindur 46
Súlnadalur 12
Súlnahjallar, Fremri- 14
Súlnahjallar, Ytri- 48
Súlnakrókur 7
Súlnakverk 19
Súlnakvísl, Eystri- 9
Súlnakvísl, Vestri- 10
Sultarhnúkur 98
Svartaberg 176
Svartasund 202
Svartihryggur 183
Torfristumýri 127
Tungusporður 200
Túnmelur 155
Tæpagata 198
Útilegumannahellir 44
Útnorðursund 210
Vegalágar 58
Vegalágasund 59
Veggjakrókur 221
Vestri-Kálfadalur 166
Vestri-Súlnakvísl 10
Vestur-Aukatún 146
Vesturtúnmelshorn 156
Viðagil 90
Viðhamrafjall 196
Viðhamrafjallskriki 195
Viðhamrafjallsskógur 194
Ytri-Flár 113
Ytri-Hjallar 91
Ytri-Stöðulgilsmelur 138
Ytri-Stöðull 141
Ytri-Súlnahjallar 48
Þrengsli 197
Þýzkihvammur 136